

Dr. Csiffáry Gergely
(1948 – 2014)

2014. december 17-én, életének 67. évében elhunyt *dr. Csiffáry Gergely* történész, főlevéltáros, a történettudomány kandidátusa. Élete és munkássága – az egyetemi éveket leszámítva – szűkebb hazájához, *Heves megyéhez* kötődött. *Egerben* született 1948. június 17-én. Általános és középiskolai tanulmányait itt végezte, majd a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett történelem-földrajz szakos tanári

diplomát 1972-ben. Tudományos pályája 1975-ben indult, amikor az egeri *Dobó István Vármúzeum* munkatársa lett. 1983-tól kisebb megszakításokkal a *Heves Megyei Levéltárban* dolgozott, ahonnan főlevéltárosként vonult nyugdíjba 2013-ban.

A megye és *Eger* történetének elhivatott kutatója volt. Érdeklődési köre széles skálán mozgott, de leginkább az ipar-, s ezen belül is a bányászattörténet volt a fő szakterülete. Nem véletlen, hogy doktori disszertációját is az egercsehi szénbányászat történetéről írta 1979-ben. Ennek alapját az a kismonográfia jelentette, melyet 1977-ben publikált e témában.

Húsz könyvet és száznál több tanulmányt adott közre. Foglalkozott a Heves megyei történelmi emlékhelyekkel, az egeri céhekkel, a manufaktúrákkal és a céhen kívüli iparral, a keménycserép- és az üvegyártással. Összegyűjtötte az egykori gazdasági szervezeteknek a *Heves Megyei Levéltárban* őrzött iratait, közöttük a bá-

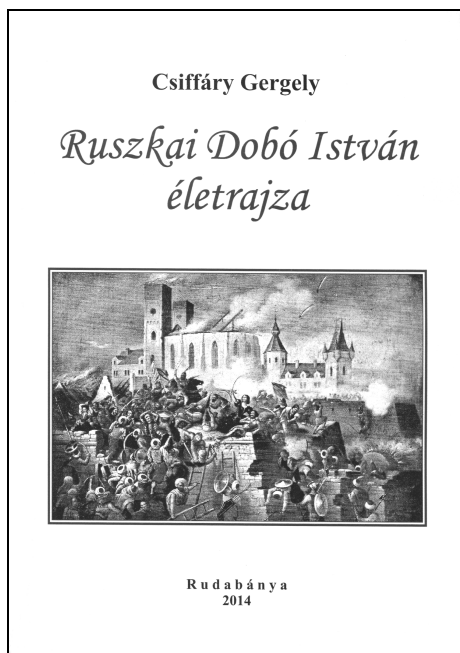
nyauzemekre vonatkozókat is. Társszerzővel dolgozta fel a II. József-kori katonai leírás hevesi részét és írta meg a Fazola-család történetét. Feleségével, *Schwalm Edit* etnográfussal közös munkája a *Parádról* szóló könyv, amely a *Száz Magyar Falu Könyvesháza* sorozatban jelent meg. Megírta a magyarországi üvegipar történetét 1920-ig. Az ő érdeme, hogy az érdeklődők kézbe vehették *Pesty Frigyes* helynévgyűjtésének hevesi anyagát. Nagy szakmai és közönségsikere volt a recski ércbányászatról szóló monográfiájának. Az egyik legjelentősebb vállalkozása az *Egercsehi* szénbányászatának történetére vonatkozó dokumentumgyűjtemény volt. Utolsó, sajnos már halála után megjelent könyvében az egri hős várkapitány, *Ruszkai Dobó István* heroizálástól mentes, hiteles adatokon nyugvó életrajzát adta közre. Számos tanulmánya szól az üveghutákról, a bükki szénbányászatról, az ásványvizekről és fürdőkről, a megye általános ipartörténetéről stb. Olyan különleges témák is foglalkoztatták, mint a bükki palabányászat, a timsógyártás, a malomkőbányászat, a szurok és a kőolaj használata. Jeles személyiségek (pl. *Bornemissza Gergely*) életrajzát is publikálta. Változatos témájú helytörténeti írásaival gyakran találkozhattak az olvasók az egri kiadványok hasábjain. Szerkesztőként is jelentős munkát végzett: a *Hevesi honismeret* című periodika és több tanulmánykötet jelzi ilyen irányú tevékenységét.

Múzeumi évei alatt két bányászati tárgyú kiállítást rendezett, melyekhez szakszerű vezetőket írt (*A bükki szénbányászat emlékei*, 1976; *Recsk 650 éves. Képek a település és az ércbányászat múltjából*, 1979).

Az 1970-es évektől rendszeres résztvevője volt az országos és térségi-intézményi tudományos konferenciáknak, ipar- és helytörténeti rendezvényeknek, melyeken előadásokat tartott az éppen aktuális kutatási témáiból. Ily módon került kapcsolatba a rudabányai *Érc- és Ásványbányászati Múzeummal*, ahol több alkalommal is vendégeskedett, és szerepelt a múzeumi napi előadóüléseken. Ennek köszönhető, hogy a *Rudabányán* szerkesztett és kiadott *Bányászattörténeti Közlemények* című folyóiratnak rendszeres szerzője lett. Négy értékes tanulmánya látott napvilágot a periodika hasábjain (*A bükkszéki kőolaj-előfordulás és a „lidércfény”*, 2007;

Egy vállalkozó nagybirtokos nemes Heves megyében. [Beniczky György és családja tevékenysége a 19-20. században], 2011; A szilvásváradai vasipar, 2013; A lármafa és használata, 2013). A múzeum akkori igazgatójának ösztönzésére született meg a már említett recski monográfia 2009-ben, melynek kiadását is magukra vállalták a rudabányaiak. S végül, bár témája szerint nem sok kapcsolódása van a bányászathoz, a szerző iránti tiszteletből és megbecsülésből a *Dobó-életrajz* megjelentetésére (más kiadó híján) ugyancsak *Rudabányán* került sor a *Bányászattörténeti Kutatások Alapítvány* gondozásában.

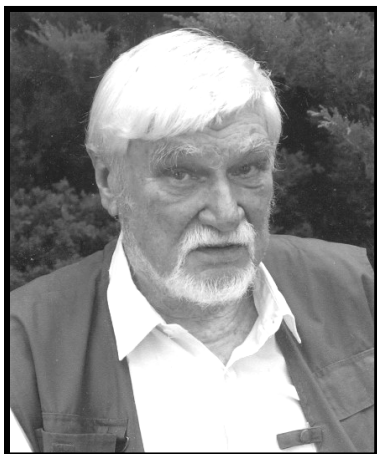
Szomorú szívvel búcsúzunk kedves kollégánktól, munkatársunktól, barátunktól. Emlékét kegyelettel megőrizzük, maradandó értékű tudományos hagyatékát gondozzuk. Bányásköszöntéssel mondunk utolsó *Jó szerencsét!*

Dr. Csiffáry Gergely utolsó könyvének borítója.

Dr. Radomír Pleiner (1929 – 2015)

HADOBÁS SÁNDOR

2015. január 13-án, életének 86. évében *Prágában* elhunyt dr. Radomír Pleiner professzor, az archaeometallurgia, vagyis az ősi fémművesség világhírű tudósa, akit a szakterület művelői a „*Magister ferrariarum*” címmel tiszteltek meg. Aktív pályafutása nagyrészt a szocializmus évtizedeire esett, mégis szépen ívelő és osztatlan elismerést kiváltó nemzetközi karriert futott be, egyike volt a külföldön legismertebb cseh tudósoknak.

1929. április 26-án született. A prágai *Károly Egyetemen* történelmet és őstörténetet tanult, 1952-ben szerzett diplomát. 1953 és 1955 között a *Csehszlovák Tudományos Akadémia Régészeti Intézetében* posztgraduális képzésen vett részt, aminek eredményeként CSc (a mai PhD-nek megfelelő) tudományos fokozatot szerzett. Az intézetben folytatta kutatómunkáját, mely a korai vastermelésre és kovácsolási technikára irányult. Ezekben a témakörökben írta meg első három monográfiáját (1955, 1958, 1962). Az évek során tekintélyes szakértelmet szerzett a metallográfiában, ami lehetővé tette, hogy az intézet keretében laboratóriumot hozzon létre 1963-ban.

Ettől kezdve sok ásatáson és kohászati kísérletben, valamint tudományos konferenciákon vett részt otthon és külföldön egyaránt. 1966 és 1968 között tagja volt az amerikaiak iráni és afganisztáni kutatóexpedíciójának, majd három évvel később hathónapos, több intézményre és helyre kiterjedő szakmai gyakorlatot végzett az

USÁ-ban. Ezek nyomán születtek meg a *Perzsia, Asszírria és India* ősi vasművességéről szóló publikációi, valamint 1969-ben az ókori *Görögország* vasgyártását feldolgozó monográfiája. Az említett munkák alapozták meg a következő tudományos fokozat, a DSc (Doctor Scientiarum, a tudományok doktora) megszerzését 1981-ben.

1966-ban megalakult az ősi vasművesség kutatóinak nemzetközi szervezete (*Comité Pour la Sidérurgie Ancienne, CPSA*), amely *Radomír Pleinert* választotta titkárául. Ezt a tisztséget négy évtizeden át közmegegyezésre töltötte be. Interdiszciplináris konferenciákat szervezett, erősítette az együttműködést a régészek és a vas archaeometallurgiájával foglalkozó szakemberek között, sok kutatót vont be a CPSA tevékenységébe. Az ő érdeme, hogy e speciális tudományterület gyors fejlődésnek indult, s a konferenciakötetek, a több száz publikáció, a rendszeres beszámolók és jelentések révén az új eredmények hamar ismertté váltak. Kapcsolatot teremtett a keleti és a nyugati szakemberek, a tudósok régi és új nemzedéke között. Hatalmas energiával és odaadással végzett munkája meghatározó jelentőségű volt az internet-előtti korszak vas-kohászat-történeti kutatásaiban.

Mindeközben nem szakadtak meg a kapcsolatai a *Károly Egyetemmel* sem: 1968-ban docenssé, 1992-ben professzorrá nevezték ki. Sajnos 1993-ban, sok más kollégájával együtt, takarékosági okokból nyugdíjazták. A régészeti intézetben azonban továbbra is dolgozott. A következő esztendőkből születtek meg – több évtizedes kutatásainak gyümölcseként – angol nyelvű összegző monográfiái. Irodalmi munkássága 13 könyvre és körülbelül 250 értékes tanulmányra terjed ki, melyek a szakterület megkerülhetetlen, klasszikus forrásaivá váltak.

2011-ben – kissé megkésve – kollégái és barátai tanulmánykötettel tisztelték meg 80. születésnapja alkalmából. (*Archaeometallurgy of Iron. Recent Developments in Archaeological and Scientific Research*. Eds. J. Hošek, H. Cleere, L. Mihok. Prága, 2011. 318 old.)

Radomír Pleiner több külföldi szakmai társaság tagja volt. Életműve, valamint az európai tudomány fejlődéséhez való hozzájárú-

lása, továbbá a lengyel kollégáival történt együttműködése elismeréseként 2005-ben *Aleksander Kwaśniewski* akkori lengyel államfő a *Lovagkereszt Érdemrenddel* tüntette ki.¹

Dr. Radomír Pleiner könyvei

- Výroba železa ve slovanské huti u Želechovic na Uničovsku.* Praha, 1955. ČSAV, 54 p.
- Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích. Vývoj přímé výroby železa z rud od doby halštatské do 12. věku.* Praha, 1958. ČSAV, 335 p.
- Staré evropské kovářství – stav metalografické výzkumu.* Praha, 1962. ČSAV, 332 p.
- Iron working in Ancient Greece.* Praha, 1969. Národní technické muzeum, 55 p.
- Prehled vývoje starého železářství v českých zemích.* Praha, 1972. TEVÚH, 61 p. (Társszerző: J. Koran.)
- Prehľad vývoja železiarstva na Slovensku do roku 1918.* Košice, 1976. TEVÚH – VSŽ. (Társszerzők: J. Vozár, M. Šarudyová.)
- Praveké dejiny Čech.* Praha, 1978. Academia, 872 p. (Több társszerzővel.)
- Otázka štátu v staré Galii.* Praha, 1979. Academia, 111 p.
- Dejiny hutnictva železa v Československu. Od nejstarších dob do průmyslové revoluce.* Praha, 1984. Academia, 296 p. (Több társszerzővel.)
- The Celtic Sword.* Oxford, 1993. Clarendon Press, 196 p.
- Minilexikon k dějinám lodí a námořní plavby.* Praha, 1994. Naše vojsko, 245 p.
- Iron in Archaeology. The European Bloomery Smelters.* Praha, 2000. Archeologický ústav AV ČR, 400 p.
- Iron in Archaeology. Early European Blacksmiths.* Praha, 2006. Archeologický ústav AV ČR, 379 p.

---

¹ A megemlékezésben szereplő adatokat a *The Crucible. Historical Metallurgy Society News*. Issue 88. Spring 2015 című elektronikus kiadványból vettük át. (Cleere, Henry et al.: Prof. PhDr. Radomír Pleiner CSc. *Magister ferrariorum 1929-2015*. 10-11. p.)